

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Український державний центр позашкільної освіти

**Діяльність лабораторії історичної реконструкції
та її роль у національно-патріотичному вихованні**

Методична розробка

Київ-2016

*Рекомендовано методичною радою Українського державного
центру позашкільної освіти (протокол № від 18.03.2016)*

Автори: Рязанцев Євгеній Євгенійович, завідувач лабораторії історичної реконструкції Українського державного центру позашкільної освіти;

Сук Лариса Едуардівна, методист, спеціаліст I категорії Українського державного центру позашкільної освіти

Рецензент: Журба Михайло Анатолійович, доктор історичних наук, професор, академік Української Асоціації історичних наук, завідувач кафедри історії та археології Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова, директор науково-дослідницького центру «Слов'янський світ»

Рязанцев Є.Є., Сук Л.Е. Діяльність лабораторії історичної реконструкції та її роль у національно-патріотичному вихованні. Методична розробка з українського національно-патріотичного виховання для керівників гуртків історичної реконструкції позашкільних навчальних закладів. – К.: УДЦПО, 2014, – 27 с.

ЗМІСТ

Вступ. Національно-патріотичне виховання підростаючого покоління – актуальне завдання лабораторії історичної реконструкції та рольового моделювання в умовах сучасних небезпек.....	4
Масові заходи національно-патріотичного виховання.....	5
Національно-патріотична акція «Паростки гідності».....	6
Вшанування пам'яті «Небесної сотні».....	7
«Подорожній камінь»	8
Практичне виховання патріотизму в лабораторії історичної реконструкції.....	11
Проведення екскурсій.....	17
Співпраця з громадською організацією «КиївГрад».....	18
Висновки	21
Список використаної літератури	21
Додаток	23
Словник	27

Вступ. Національно-патріотичне виховання підростаючого покоління – актуальне завдання лабораторії історичної реконструкції та рольового моделювання в умовах сучасних небезпек

Останні історичні події в Україні переконливо довели, що національний патріотизм може стати консолідуючою основою української нації та її національною ідеєю. Лабораторія історичної реконструкції та рольового моделювання стала для дітей та учнівської молоді осередком становлення громадянського патріотизму, особистостей, здатних самовіддано розбудовувати Україну як суверенну, незалежну, демократичну, правову, соціальну державу.

Одним з ефективних та оригінальних методів національно-патріотичного виховання є вивчення української історії в форматі «Living History». У лабораторії історичної реконструкції та рольового моделювання Українського державного центру позашкільної освіти учнівська молодь з 14 років долучається до історії нашої країни в цікавій та привабливій формі. Навчання відбувається за авторською програмою Рязанцева Є.Є., що отримала в 2013 році гриф Міністерства освіти і науки України.

Розв'язання завдання виховання патріотизму у дітей та учнівської молоді вимагає від педагогів нових підходів до організації виховного процесу та розуміння його сутності. Для досягнення цілей національно-патріотичного виховання використовується гуманістично-орієнтована модель виховання.

Патріотизм є вищим безумовним ціннісним утворенням, усвідомленим переживанням, високосмисловим ставленням, і його зміст як цілісного науково осмисленого поняття широко висвітлюється в сучасному науковому доробку Інституту проблем виховання НАПН України.

За визначенням І.Д. Бега, комплексне поняття українського патріотизму – це, насамперед, любов до рідної землі, до України, до свого народу, до держави, найсильніша емоційна компонента, яка стимулює:

- діяльнісну відданість, працю на благо держави, служіння Україні, турботу про благо свого народу, суспільне об'єднання заради виконання конкретних дій;
- суспільно значущу цілеспрямованість, подолання відчуженості від соціального життя;
- моральну стійкість, непохитну вірність ідеям, принципам народної моралі;
- готовність до виконання почесного обов'язку – захисту Вітчизни, до самопожертви у екстремальній ситуації;
- наявність почуття власної гідності, яка є інноваційною компонентою поняття українського патріотизму.

Український патріотизм, як консолідуюча основа нації та суспільної інтеграції, сприяє становленню й утвердженню України як суверенної держави. Він будується на належності до громадянського суспільства як соціального організму. Метою усіх національних спільнот в Україні є прагнення до національної державності, однією з умов існування якої є використання державної мови, яка закріплюється за допомогою мовної та освітньої політики. Активні гуманістичні методи виховання зростаючої особистості майбутнього

громадянина України, ініціативи, що ґрунтуються на демократичному стилі взаємодії між суб'єктами виховного процесу, спрямовані на виховання самостійності, активності та відповідальності підрастаючого покоління.

Отримані результати експериментальних досліджень, проведені Інститутом проблем виховання НАПН України по формуванню українського патріотизму, засвідчили, що визначальною рисою національного патріотизму громадянського спрямування є його дієвість, яка спроможна перетворити національно-патріотичні почуття в конкретні справи та вчинки. Діяльнісний підхід до національно-патріотичного навчання у вихованні дітей та учнівської молоді передбачає включення в діяльність, з одного боку, різноманітних сучасних аспектів патріотичної роботи, а з іншого – занурення в українські національні традиції, вивчення історії українського народу. Сучасна практика діяльності молодіжних громадських волонтерських організацій, спрямована на збереження цілісності України, допомогу її Збройним Силам як в цілому, так і кожному окремому бійцю, доводить успішність практичного втілення передових педагогічних ідей.

Національно-патріотичне виховання органічно входить у навчально-виховний процес лабораторії історичної реконструкції та рольового моделювання й формує соціальну компетентність вихованців під час систематичних занять у спеціально створеному виховному середовищі. Практичне національно-патріотичне виховання відбувається у вигляді проведення конкретних патріотичних заходів у різноманітних формах, тематичних лекцій, бесід, обміну напрацюваннями, практичного досвіду в обраному вихованцями напрямку діяльності й інших виховних заходах, які плекають кожен із складових комплексу інтегративного утворення, яким є патріотизм зростаючої цілісної особистості.

Виховання дітей та учнівської молоді відбувається на основі української державності, поваги та шанування законів України, Конституції України й її державних символів.

Навчальні предмети, пов'язані з вивченням особливостей української землі, використовуються як опорні, а саме: історія, географія, природознавство, суспільствознавство, народознавство тощо, зміст яких використовується в навчальному процесі, який проводить лабораторія історичної реконструкції та рольового моделювання. Тому до навчального плану, за яким працює лабораторія історичної реконструкції та рольового моделювання, включене вивчення конкретних національних особливостей українського народу, його географічних меж у різні історичні епохи, починаючи з XII століття, вивчення героїки українців тощо для глибшого осмислювання дітьми та учнівською молоддю національної патріотичної ідеї.

Масові заходи національно-патріотичного виховання

Масові заходи національно-патріотичного виховання залучають дітей та учнівську молодь до громадянської самореалізації, в тому числі в формі різноманітних проєктів. Особливостями запроваджених патріотичних заходів є

їх практична спрямованість, нерегламентованість, прилучення учасників до української історії. Лабораторія історичної реконструкції та рольового моделювання організовує масові заходи як для дітей та учнівської молоді Українського державного центру позашкільної освіти, так і для юних громадян міста, а також всеукраїнські заходи, а саме: відкриті заняття гуртка, клубні заняття вихідного дня, всеукраїнські акції тощо, залучаючи всіх бажаючих до клубної та гурткової діяльності. З цією ж метою використовуються різноманітні засоби масової інформації та комунікації, Інтернет-технології: для реалізації інформаційно-освітніх проєктів, створення та наповнення сайтів і сторінок в соціальних мережах, проведення вебінарів, веб-квестів, інформування про кращий досвід національно-патріотичного виховання, про події, заходи та плани.

Масові заходи патріотичного виховання в Українському державному центрі позашкільної освіти відбуваються як в традиційних формах, так і з використанням матеріально-технічної бази гуртків, які мають своїм безпосереднім завданням виховання патріотизму. Вихованці лабораторії історичної реконструкції та рольового моделювання проводять заняття виробничого профілю, майстер-класи й екскурсії із залученням усіх бажаючих, оскільки національно-патріотичне виховання дітей та учнівської молоді шляхом вивчення народних ремесел є ефективним.

Національно-патріотична акція «Паростки гідності»

В травні 2015 року вихованці лабораторії історичної реконструкції організували Варту в пам'ятних місцях Майдану Незалежності, де Українським державним центром позашкільної освіти було проведено Всеукраїнську акцію «Паростки гідності». Понад двісті п'ятдесят вихованців позашкільних навчальних закладів приїхали зі всієї України, щоб взяти участь у першій в Україні масштабній акції національно-патріотичного виховання. Вартові, які символізували собою голос історії, одягнені в костюми стародавніх воїнів та городян часів Київської Русі, приймали рапорти учасників акції про виконані завдання на шляху героїчних подій учасників Майдану 2013-2014 років.

Захід розпочався екскурсією до центрального органу демократичного управління державою – Верховної Ради України. На наступному етапі акції учасники заходу пройшли пішки по визначних місцях Революції гідності, де створювалася нова сторінка української історії. Кульмінацією акції була церемонія нагородження у кінцевому пункті маршруту переможців, які першими пройшли Шляхами Революції Гідності, унікальним призом. Вартові пам'ятних місць Майдану Незалежності разом із представниками Міністерства освіти і науки України привітали усіх учасників заходу під час патріотичної хореографічної композиції. Вивчення патріотизму сучасників має велике значення, оскільки діти та учнівська молодь, які зростають на гідних прикладах, є основою майбутнього української держави.

Вшанування пам'яті «Небесної сотні»

Під час Революції Гідності відбулось відродження цінностей свободи, гідності, переосмислення багатьма українськими людьми свого призначення. Майдан Незалежності став центром мирного опору. Мільйони людей по всій країні жертвували гроші та необхідні речі, навіть діти надсилали захисникам Вітчизни свої заощадження та малюнки. Протистояння дійшло величезного напруження, коли бойовими кулями було вбито та в наступні дні загинуло від ран більше сотні Героїв, але борці за гідність українців не відступили. Основний розподіл на Майдані проходив через питання моралі та самоповаги, зокрема, згоди чи незгоди з правом режиму знущатися та зневажати громадян. З Майдану свідомі українці піднялись на захист цілісності нашої Батьківщини. Під час війни відродилися достоїнство українців, кращі героїчні військові традиції українського народу, готовність людей підтримувати свою країну: особистою збройною участю, волонтерською працею, грошми, майном; зміцнились духовні цінності. Волонтерський рух для допомоги армії та постраждалим цивільним досяг в Україні небувалих для сучасної Європи розмірів.

Вшанування пам'яті загиблих Героїв Небесної сотні виховує підрастаюче покоління в душі любові до України. В лабораторії історичної реконструкції та рольового моделювання проводяться заходи, під час яких дітям та учнівській молоді розповідають про цінність Свободи та Гідності, про подвиг Небесної Сотні.

«Подорожній камінь»

Виховання патріотизму дітей та учнівської молоді ефективно відбувається під час яскравих громадських подій. У жовтні 2015 року, на спеціально облаштованому ристалищі для історичного фехтування та середньовічних боїв на території Українського державного центру позашкільної освіти, вперше відбувся фестиваль живої історії «Шляховий камінь-2015», присвячений нововведеному Дню захисника України. Учасниками заходу стали більше двохсот лицарів. Метою фестивалю є популяризація історії нашої держави, залучення молоді до збереження історико-героїчної спадщини українського народу, заохочення юних громадян України до вивчення історії свого краю та сприяння національно-патріотичному вихованню дітей та учнівської молоді. Під час фестивалю були проведені: командний турнір з середньовічних боїв, турнір з фехтування «Спорт-меч», лучний турнір, майстер-класи з історичного фехтування, метання сокир, метання ножів. Був презентований фільм «Київська Русь: Народження Лева», обговорювався конфлікт поколінь.

Командний турнір з середньовічних боїв оцінювався відповідно до Правил Всеукраїнського командного чемпіонату з середньовічних боїв «Витязь Київського дитинця» в номінаціях: «Щит-меч», «Меч-меч», «Бої 3 на 3». Учасниками номінацій стали команди чисельністю 5-8 осіб.

Реконструктори стародавньої історії отримали можливість перевірити свої бойові навички та спортивну майстерність з історичного середньовічного бою, на практиці долучившись до стародавнього минулого Київської Русі.

Команда «КиївГрад» довела, що вона може зайняти своє місце серед кращих лицарських команд України в турнірах середньовічних боїв. На ристалищі лицарі перевірили свою бойову міць та злагодженість у командній роботі, отримали випробування «вогнем» і з гідністю його витримали. Усі переможці були нагороджені дипломами Українського державного центру позашкільної освіти. На фестивалі панували високий спортивний дух і дружня атмосфера, яка свідчить про згуртованість команд та високий рівень оволодіння бойовими мистецтвами предків.

Інтерактивне вивчення середньовічної історії під час проведення фестивалю «Шляховий камінь» активно зацікавлює сучасну молодь, емоційно включаючи її в історичні події, які відбувались у давнину на території сучасної України.

Практичне виховання патріотизму в лабораторії історичної реконструкції

У лабораторії історичної реконструкції та рольового моделювання Українського державного центру позашкільної освіти, учнівська молодь має можливість:

- виготовляти костюми та спорядження часів Київської Русі XII-XIV століть й Європи XIII-XVI століть;
- опановувати мистецтво історичних середньовічних боїв, історичне та спортивне фехтування;
- навчатися влучності під час стрільби із аналогів середньовічних луків та арбалетів;
- узяти участь у семінарах, лекціях, тренінгах, майстер-класах з історичної реконструкції;
- брати участь в турнірах з історичного середньовічного бою, походах історичними місцями, історичних полігонних іграх тощо.

Творча конкурентноспроможна особистість обов'язково є громадсько- та соціально активною. В процесі освоєння знань предметно-технічного циклу, яке реалізоване в лабораторії історичної реконструкції та рольового моделювання, практикується використання інтердисциплінарних (міжпредметних) зв'язків, в тому числі й задля включення в практику навчання

громадянознавчого компоненту, яке відбувається шляхом моделювання громадянського суспільства різних історичних епох.

Підрастаюче покоління рано чи пізно бере на себе відповідальність за збереження та розвиток культуро-історичних надбань свого народу. Тому важливим є практичне вивчення уроків української історії, особливо її героїчних сторінок доблесної боротьби українського народу за незалежність Української держави, розвитку громадянського суспільства від найдавніших часів.

Практична робота з історичними матеріалами у вигляді, наприклад, фонотеки легенд, вірувань, міфології українського народу, виконання народних пісень та інші перспективні підходи до виховання свідомості дітей та учнівської молоді на народознавчому матеріалі практично призводять до відродження народних традицій, звичаїв, обрядів, характерних для тієї або іншої історичної місцевості. Вивчення кожної з неповторних сторінок українського фольклору, цієї самобутньої енциклопедії народного життя, в якій відбилися побут, звичаї, обряди, традиції, національний менталітет, моральні, етичні та естетичні ідеали українського народу, створює підвалини для природного бажання не тільки зберегти, але й примножити славу своїх предків.

Старший підлітковий вік є найбільш сенситивним у формуванні національного патріотизму засобами предметно-технічних напрямків діяльності, представлених у цікавій для молоді формі пізнавальних і розвивальних ігор, різноманітних ділових і рольових ігор тощо в рамках історичної реконструкції різних періодів історії.

Військово-патріотичні ігри, пластуни, козацька педагогіка, лицарство, сучасний мілітарі-фітнес та інші організовані виховні середовища є дієвими засобами патріотичного виховання учнівської молоді. У лабораторії історичної реконструкції та рольового моделювання створене спрямоване виховне середовище, яке відтворює епоху лицарства, починаючи з побутових особливостей і закінчуючи взаємовідносинами в тогочасному суспільстві. Такий засіб, послідовно та системно спрямований на національно-патріотичне виховання підлітків, пробуджує любов до минулого своєї Батьківщини. Навчальна програма з історичної реконструкції, розроблена Українським державним центром позашкільної освіти, передбачає для виховання підлітків розвиток їхньої соціальної компетентності в патріотичному руслі, в напрямку готовності захищати свою Батьківщину. У навчальній програмі прописана технологія досягнення цієї мети. До гуртка приймається учнівська молодь віком 14-25 років, яка бажає займатись історичною реконструкцією, яка в процесі навчання та виховання з плином часу ймовірно стає референтною групою для кожного з гуртківців. Патріотичне виховання є одним із основних завдань роботи лабораторії історичної реконструкції та рольового моделювання, воно містить військово-патріотичну складову, яка виховує якості воїна. Через виховання кожної з особистостей така копітка робота покликана сприяти підвищенню обороноздатності України та її національної безпеки.

Цілеспрямований процес відображення української історії, національної культури у свідомості особистості забезпечує пізнавальний компонент виховання; створення умов безпосереднього переживання підлітками ставлення до національно-культурного, до суспільно-громадських явищ, до інших людей, до себе самого та до своїх дій плекає та розвиває почуттєвий компонент виховання; вироблення потреби ціннісних ставлень та реальних дій особистості у розбудові національного життя та взаємодії з оточуючим світом формує їхній поведінковий компонент виховання.

В цілеспрямованому навчанні організовується спільна діяльність для згуртування підлітків, демонстрація гасла «В єдності – сила». Відбувається організація їх діяльності у малих групах для розвитку комунікаційної компетентності в процесі, наприклад, відпрацювання прийомів в реконструйованих історичних боях. У створюваних умовах відбувається вирішення можливих конфліктних ситуацій через розвиток спроможності особистості сприймати себе у контексті відносин з іншими людьми; озброєння підлітків чуттям оптимальної дистанції у стосунках, і не тільки з однолітками; становлення здатності визначати межі припустимої поведінки, не допускаючи соціально неприйнятних її форм, виховання здатності прогнозувати та запобігати конфліктним ситуаціям; вправлення у вмінні здійснювати критичний самоаналіз своїх думок, помислів, дій; формування вмінь і навичок подолання особистісно-психологічних бар'єрів у спілкуванні, попередження ситуацій, які викликають емоційну напруженість у взаємовідносинах. В процесі занять відбувається розвиток уміння підлітків налагоджувати активну взаємодію з однолітками, організовувати спільну діяльність: виховання через таку діяльність ефективно сприяє зміцненню громадянського миру та злагоди в суспільстві в цілому. Рольове моделювання громадянського суспільства

середньовіччя оформлюється як технологія громадянського виховання підлітків, яка одночасно виконує завдання пріоритетного напрямку розвитку сучасного громадянського суспільства в Україні – виховання громадянина-патріота. Відбувається утвердження гуманістичної моральності як основи громадянського суспільства, культивуються кращі риси характеру, необхідні для становлення демократичного громадянського суспільства.

Керівник гуртка ймовірно має бути патріотом України, оскільки найефективнішим є навчання власним прикладом. Керівник гуртка таким чином здатен культивувати серед гуртківців активну позицію протидії сепаратизму, аморальності, шовінізму, фашизму тощо.

Заняття середньовічними боями потребують серйозної прикладної фізичної підготовки, спрямованої на розвиток сили, витривалості, швидкості, спритності, сміливості, координації рухів. Фактично вона відповідає сучасним вимогам до системи військової підготовки. Окрім того, на заняттях підготовки до реконструйованих історичних боїв відбувається вивчення невідкладної медичної допомоги.

Успішні тренування дають можливість вихованцям лабораторії історичної реконструкції брати активну участь у змаганнях з військово-прикладних видів спорту. Військово-спортивні ігри знайомлять учнів з реальним життям і бойовими традиціями Збройних Сил України, військовими статутами, в тому числі в їх історичному аспекті. Усе це формує у підлітків усвідомлення того, що їх в житті завжди є місце подвигу, формує їхню активну

життєву позицію. Не можна виховати справжнього патріота своєї Вітчизни, не навчивши його поважати героїчне минуле країни. Вивчення української героїки впродовж визвольних змагань поступово переконує підлітків у тому, що люди, які віддали своє життя за волю України, залишаються жити не тільки в підручниках, художніх творах, пам'ятниках, а й живій у пам'яті українського народу, перетворюючись на його легенди.

Діяльність у лабораторії історичної реконструкції та рольового моделювання активно готує молодь до подолання перешкод. Під час участі в походах, орієнтуванні на місцевості, мандрівках по місцях бойової слави та по історичних місцях України виховується здатність орієнтуватись в часі та просторі, готовність до подолання труднощів, пристосованість до нервових стресів тощо. Молодь знайомиться з національними пам'ятниками, середньовічними фортифікаційними спорудами, бере участь в історичних фестивалях. Через участь у цих цікавих заходах відбувається заохочення до вивчення історії України XII-XVI століть (розвиток пізнавальної компетентності).

Культуровідповідність передбачає органічну єдність патріотичного виховання з вивченням історії та культури свого народу, мови, традицій та звичаїв, які забезпечують духовну єдність, наступність і спадкоємність поколінь. На заняттях гуртка систематично відбуваються зустрічі з науковцями — істориками, археологами, фольклористами, етнографами тощо, які допомагають підліткам досконально розібратись в особливостях кожної з середньовічних епох. Таким чином відновлюється національна пам'ять, виховується почуття патріотизму підлітків в контексті традицій вітчизняної практики. Набутий віками та сформований у традиції й звичаї народний досвід яскраво виявляється в підлітковій художній творчості, охочому освоєнні молоддю пісенно-поетичної народної спадщини. Вихованці гуртка історичної реконструкції та рольового моделювання на чолі з керівником гуртка створюють та підтримують й нові молодіжні традиції через організацію побудови середньовічних фортець (з реконструкцією середньовічних боїв), створення фрагментів середньовічних міст (з повною реконструкцією їх побуту). Напрямок Living History, яким займаються гуртківці лабораторії історичної реконструкції та рольового моделювання, — це відновлення міських історичних подій, починаючи з доби Київської Русі XII століття, коли

утворились руські міста, та аналіз уроків історії щодо розвитку державності в часи єдності київських земель та її занепаду в часи роздробленості.

У діяльності гуртка історичної реконструкції та рольового моделювання відбувається відродження народних традицій через працю при вивченні народних ремесел: ковальства, гончарства, столярства, виготовлення одягу, лицарських обладунків, приготування середньовічних страв, ужиткового мистецтва. Через виховання засобами праці відбувається збагачення молоді культурними цінностями українського народу, вивчаються українські пам'ятки культури та побуту.

Універсальна підготовка вихованців гуртка історичної реконструкції та рольового моделювання відбувається через створення та виконання комплексної навчальної програми, кооперацію керівників гуртків різних напрямків. Такі форми й методи виховної діяльності стимулюють розвиток самоорганізації підлітків, виховують патріотів, адже патріот – це той, хто побачивши труднощі, помилки, невирішені проблеми, все ж розуміє соціально-політичну ситуацію в країні й світі, готовий долати перешкоди, захищаючи свою Вітчизну, готовий в сьогоднішніх умовах неправового поля розбудовувати демократичну державу правовими методами, не ототожнює Україну з владою, усвідомлюючи, що влада – це засіб здійснення волі народу. Любов до Батьківщини в українського патріота поєднується з вірою в неї, в її покликання, прекрасне майбутнє. У діяльності лабораторії поєднані традиції давнього мистецтва з сучасністю, цікаві для молоді. Школи українських

народних ремесел виховують уміння бачити красиве в житті, природі, мистецтві, знайомлять молодь із стародавніми технологіями виготовлення предметів побуту відповідно до століття та території (різьблення, ковальство, пошиття одягу, гончарство, вишивання тощо), прилучаючи її до скарбів української народної творчості. Діяльність підлітків організовується й у майстернях народних промислів, ремесел, які нині переживають етап відродження. Молодь може взяти участь у відновленні прикладного мистецтва свого краю. Зустрічі з народними умільцями, майстрами, які передають свій безцінний досвід прийдешньому поколінню; екскурсії до музеїв народного побуту та ужиткового мистецтва, сприяють цьому. Нерідко твори прикладного мистецтва, втративши свою побутову функцію, набувають художньо-естетичного значення, входять у життя як художня цінність і завжди мають виховне значення. Трудове виховання у рамках виробничого профілю потребує ставлення до нього як до цілісної системи виховання, що існувала протягом століть, завдяки якій молоде покоління оволодівало досягненнями попередніх, пізнавало генетичний код рідного народу, його національний характер, і на основі цього ставало дбайливим господарем і захисником рідної землі. Вивчення потреби у соціально-побутових послугах населення краю та діяльність в цьому напрямі сприяє соціалізації молоді та включення її у виробничу діяльність.

Проведення екскурсій

Надбання лабораторії історичної реконструкції та рольового моделювання доступні для українських дітей та учнівської молоді не тільки через їх безпосередню участь в роботі, але й у формі участі у різноманітних заходах, які вона проводить. Однією з актуальних форм роботи є просвітницька діяльність. Впроваджена систематична практика проведення екскурсій, під час яких не тільки демонструються надбання лабораторії історичної реконструкції та рольового моделювання, але й відбуваються захоплюючі заходи для дітей та учнівської молоді, які особливо цікаві для підлітків.

Екскурсії в різноманітних формах, які включають тематичні лекції, бесіди, обмін напрацюваннями та практичним досвідом в обраному напрямку, майстер-класи, а також показові змагання долучають дітей та учнівську молодь до продуктивної діяльності, заохочують юних громадян України до вивчення історії краю. Вони ознайомлюються з місцями бойової слави предків та їхнім життям за допомогою засобів історичної реконструкції: відновлених предметів побуту, воїнського спорядження та одягу городян, зокрема, стольного града Києва та київської княжої дружини XIII-XIV ст..

Співпраця з громадською організацією «КиївГрад»

Двері Центру інтерактивної історії «КиївГрад», заснованого завідувачем лабораторії історичної реконструкції та рольового моделювання Є.Є.Рязанцевим, відкриті для всіх бажаючих.

Його метою є:

- популяризація самобутнього етнокультурного простору на території України XII – XVI століття, починаючи з часів Київської Русі;
- залучення дітей, учнівської молоді та їх батьків, усіх бажаючих до збереження історико-героїчної спадщини українського народу.
- організаційна діяльність, спрямована на згуртування підлітків.

Центр історичної реконструкції «КиївГрад» бере широку участь у громадському житті суспільства: займається організацією історичних фестивалів і полігонних ігор, турнірів історичного та спортивного напрямків, а також організацією та проведенням екскурсій в формі інтерактивної історії. Для проведення різноманітних семінарів, лекцій, майстер-класів, тренінгів запрошуються авторитетні спеціалісти. Його роботою цікавляться мас-медіа, про лицарів знімаються кінофільми тощо.

Організація участі в історичних фестивалях формату «Living History» (жива історія), з повним відтворенням атмосфери та духу стародавніх часів як на території України, так і в інших європейських країнах, є окремим напрямом діяльності Центру. На таких заходах облаштовуються не тільки справжні військові табори, але й відновлюються звичаї та побут середньовіччя, аутентичні середньовічні обладунки та зброя, виготовлені сучасними майстрами-зброярами, історичні костюми. Перемоги та поразки в турнірах, яскраві кольори щитів та блискіт мечів, спортивна інтрига та живі емоції, дух середньовіччя та видовища на полі бою нікого не залишають байдужим.

Висновки

У лабораторії історичної реконструкції та рольового моделювання здійснюється випереджальне національно-патріотичне виховання підлітків. Розвиток демократичного суспільства в Україні вимагає розвитку громадянських якостей підростаючого покоління, що здійснюється шляхом вивчення уроків історії, рольового моделювання суспільства, практичних колективних дій заради досягнення успіху. Актуальність даної діяльності пояснюється необхідністю своєчасного реагування на виклики та загрози для незалежності України. Виховний простір лабораторії історичної реконструкції став засобом відродження національної культури. У підростаючого покоління в такому виховному середовищі пробуджуються такі моральні якості як совість, людяність, почуття власної гідності; здатність до самоорганізації, особистісна відповідальність. Молодь, яка відвідувала заняття в гуртку історичної реконструкції та рольового моделювання, ефективно розв'язує актуальні життєві ситуації та готова до патріотичного діяння в ім'я України, зокрема, стати на захист демократичних цінностей України. Останні історичні події в Україні доводять, що національний патріотизм може стати консолідуючою основою української нації та її національною ідеєю. Міцність та єдність української держави напряду залежить від того, наскільки підростаюче покоління перейматиметься патріотичними почуттями, тому діяльність лабораторії історичної реконструкції та рольового моделювання має бути

впроваджена в практику гуртків історичної реконструкції у позашкільних навчальних закладах.

Список використаної літератури

1. Бех І.Д. Концептуальні засади формування у школяра особистісних цінностей // Виховання патріотизму у дітей та молоді в сучасних соціально-економічних умовах. Матер. звітної науково-практичної конференції. – К., 1999. – С. 4–8.
2. Бех І.Д., Чорна К.І. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. – К., 2014. – 35 с.
3. Система патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в умовах модернізаційних суспільних змін: навч.-метод. посіб. / авт. кол.: Бех І.Д., Журба К.О., Киричок В.А. [та ін.]. К. : Пед. думка. – 2011. – 240 с.
4. Биковська О.В. Теоретико-методичні основи позашкільної освіти в Україні К., 2008. – 44 с.
5. Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття»), схвалена І з'їздом педагогічних працівників України, затверджена КМУ, 1996 р.;
6. Ведмеденко Б.Ф. Теоретичні основи і практика виховання молоді засобами фізичної культури. – К., 1993. – С. 123-126.
7. Виховуємо громадян-патріотів України: Науково-методичний посібник / авт. кол.: Бех І.Д., Чорна К.І., Шкільна І.М., Журба К.О., Киричок В.А., Назаренко Г.А.; за заг. кер. К. Чорної. – Черкаси: Видавництво ЧОППОП, 2011. – 273 с.
8. Державна національна програма «Діти України», 1996.
9. Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття») схвалена І з'їздом педагогічних працівників України та затверджена КМУ, 1996 р.
10. Журба К.О. Виховання патріотизму молодших підлітків у взаємодії сім'ї і школи : наук.-метод. посіб. / К.О. Журба // Класний керівник. – №11 – 12 (95 – 96). – 2011. – 63 с.
11. Закон України «Про загальну середню освіту»;
12. Закон України «Про освіту»;
13. Закон України «Про позашкільну освіту»;
14. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді Міністерство освіти і науки України, 2015.
15. Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т. Історія української педагогіки /За ред. М.Г. Стельмаховича. – К.: Інститут змісту і методів навчання МО України, 1999. – 355 с.
16. Макаренко А.С. Педагогическая поэма// Сочинения: В 7 т. – М.: Изд-во АПН, 1957. – Т.1. – 784 с.
17. Матеріали науково-практичного семінару МОНУ, ДНУ Інституту інноваційних технологій і змісту освіти, Департаменту освіти, молоді та спорту Київської міськради, Управління освіти Голосіївської у м. Києві райдержадміністрації, СІШ № 85 м. Києва – експериментального навчального

- закладу всеукраїнського рівня з патріотичного виховання «Виховання патріотизму школярів у сучасних реаліях», – К. – 2015.
18. Матеріали науково-практичного семінару-презентації МОНУ, НАПН України, Інституту проблем виховання – К. – 2015.
19. Методичні рекомендації з організації патріотичного виховання дітей та учнівської молоді у 2014/2015 навчальному році, Міністерство освіти і науки України;
20. Методичні рекомендації щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах, Міністерство освіти і науки України, 2015.
21. Національна доктрина розвитку освіти у XXI столітті, Указ Президента України, 2002.
22. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Указ Президента України, 2013.
23. Національна програма патріотичного виховання громадян, ..., розвитку духовності, Постанова КМУ.
24. Одинак З. Формування національного самовизначення особистості /Позашкільна освіта № 1(85) 2014. С.21-23.
25. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін. /За заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.
26. Основи національного виховання: Концептуальні положення / В.Г. Кузь, Ю.Д.Руденко, З.О.Сергійчук та ін. / за заг. ред. В.Г.Кузя та ін. – К.: ІВЦ «Київ», 1993. – 152 с.
27. Охріменко Н.Д. Народознавство на уроках української мови // Початкова школа. – 1991. - № 3. – С. 16 – 18.
28. Охріменко І.В. Виховання учнів старших класів на національно-культурних традиціях українського народу: дис... канд. пед. наук: 13.00.01 – Полтава, 1999. – 195 с.
29. Памятники древнерусской церковно-учительской литературы / под ред. А.И.Пономарева, вып. 1. СПб., 1894.
30. Памятники литературы Древней Руси. Начало русской литературы XI – нач. XII в.: Сб. текстов / под ред. Л.А. Дмитриевича, Д.С. Лихачева. – М.: Худ. лит., 1978. – 464 с.
31. Памятники литературы Древней Руси: XII век / под ред. Л.А.Дмитриева, Д.С.Лихачева. – М.: Худож. лит, 1980. – 707 с.
32. Памятники литературы Древней Руси: XIII век / под ред Л.А.Дмитриева, Д.С.Лихачева. – М.: Худож. лит., 1981. – 620 с.
33. Памятники литературы Древней Руси: Конец XVI- нач. XVII в.в. / под ред Л.А.Дмитриева, Д.С.Лихачева. – М.: Худож. лит., 1987. – 616 с.
34. Первый Всеукраинский съезд по народному образованию // Украинская жизнь. – 1914. – № 1. – С.102–104.
35. Петронговський Р.Р. Структура патріотизму старшокласників // Вісник Житомирського педуніверситету. – 2002. – № 9. – С. 165–167.
36. Петронговський Р.Р. Формування патріотизму старшокласників у поза навчальній виховній діяльності: дис... канд. пед. наук: 13.00.01 – Житомир, 2002. – 180 с.

37. Присяжнюк С.І. Фізичне виховання: навч. посіб. / С.І.Присяжнюк, В.П.Краснов, М.О.Третяков та ін. – К. : Центр учбов. літерат., 2008. – 504 с.
38. Революція Гідності 2013-2014 рр. та агресія Росії проти України, Міністерство освіти і науки України, 2015.
39. Руденко Ю. Концепція «Патріотичне виховання учнів» // Освіта, 22–29 серпня, 2001. – С. 10–15.
40. Русова С. Вибрані педагогічні твори. – К.: Освіта, 1996. – 304 с.
41. Русова С. Вибрані педагогічні твори у 2-х томах. – К.: Либідь, 1997. – Т.2. – 320 с.
42. Русова С. Мої спомини. – К.: Україна – Віта, 1996. – 207 с.
43. Русова С. Нові методи виховання // Дошкільне виховання. – 1991.– № 11. – С. 14–16.
44. Рязанцев Є.Є. Навчальна програма з історичної реконструкції. К.: Український державний центр позашкільної освіти, – 2013. http://udcpo.com.ua/metod_work/
45. Стельмахович М.Г. Виховні цінності традиційної української родини // Цінності освіти і виховання. Наук. метод. збір. / за заг. ред. О.В.Сухомлинської. – К., 1997. – С. 129–132.
46. Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка. – К.: ІЗМН, 1997. – 232 с.
47. Стельмахович М., Гуменко В., Дробноход М., Кононенко П., Погрібний А., Руденко Ю., Скрипиць М. Утверджуємо ідеологію патріотизму і державотворення (Відкритий лист Президії АПН України та Міністерства освіти і науки України) // Освіта, 29 квітня - 6 травня, 1998. – С. 3.
48. Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки, Указ Президента України, жовтень 2015.
49. Сук Л.Е. Національно-патріотичне виховання Методична розробка для позашкільних навчальних закладів. – К.: УДЦПО, 2015. – 72 с.
50. Театр у початковій школі: історія розвитку. // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. – № 2(13) – 2014. – С. 65-69.
51. Толочко О.П., Толочко П.П. Київська Русь. – Київ: Альтернативи, 1998. – 352 с.
52. Чорна К.І. Патріотичне виховання старшокласників у позаурочній діяльності загальноосвітніх навчальних закладів: наук.-метод. посібн. / К.І.Чорна // Класний керівник. – № 15 – 16 (99 – 100). – 2011. – 63 с.
53. Шкільна І.М. Патріотичне виховання старших підлітків у позаурочній діяльності : наук.-метод. посібн. / І. М. Шкільна // Класний керівник. – № 13–14 (97 – 98). – 2011. – 47 с.
54. www.bn-fest.com Historikal Medieval Battle International Asociacion «Battle of the Nations»

Додаток

ПРАВИЛА СЕРЕДНЬОВІЧНИХ ІСТОРИЧНИХ БОЇВ

У історичних середньовічних боях (ІСБ) дозволено використовувати лише підтверджені науково історичні аналоги наступального та захисного озброєння конкретної історичної епохи.

Усі предмети реконструкції мають зберігати пропорції, архітектоніку та зовнішній вигляд своїх історичних аналогів.

Для того, щоб брати участь в ІСБ боєць повинен:

- досягти повноліття;
- підписати заяву про добровільну участь у повноконтактних боях (прийняття ризиків, ознайомлення з правилами, відмова від претензій);
- пред'явити медичну довідку про відсутність протипоказань до участі у змаганнях;
- пройти акредитацію в організаторів змагань;
- отримати допуск Аутентичного комітету.

Перед участю в заході боєць повинен гуманізувати зброю та привести її у відповідність з технічними характеристиками, прописаними в даному нормативному документі.

Радіус заокруглення вістря та ударних кутів будь-якої зброї – 10 мм.

Грані всіх бойових частин зброї мають бути заокруглені фаскою та мати товщину не менше 2 мм.

Окрайки щитів повністю обшиваються шкірою товщиною не менше 2-4 мм / проклеюється тканиною в 3 шари. Залізні щити допускаються лише заокруглених форм. Окрайки залізних щитів завальцьовуються (товщина не менше 4 мм). Маса металевго щита не може перевищувати 5 кг.

Список дозволених видів озброєння та технічні вимоги до них:

Клинкове озброєння:

- Одноручні мечі, шаблі, палаші – до 1600 г;
- Фальшіони – до 1800 г;
- Півтораручні мечі, шаблі, палаші (до 1400 мм) – до 2500 г.

Древкове озброєння:

- Одноручні сокири – до 1800 г;
- Булави та шестопери – до 1000 г;

- Півтораручні сокири та інші схожі види зброї (довжиною більше 1000 мм) – до 2300 г
- Дворучні алебарди, глефи, коузи тощо (довжиною більше 14000 мм) – до 3000 г.

Захисне спорядження:

Реконструйовані середньовічні обладунки, які відповідають наступним характеристикам:

- Відповідність науково підтвердженим історичним даним XIII-XVII століть;
- Автентичність використаних матеріалів;
- Наявність конфігурації, яка захищає життєво важливі органи та суглоби бійця;
- Справність спорядження;
- Відповідність вимогам товщини захисного шару;
- Відповідність вимогам дотримання розміру та пропорцій усіх захисних елементів;
- Естетичний зовнішній вигляд.

Предмети захисного спорядження мають являти собою повноцінний комплект одного 50-річного періоду.

Голову бійця захищає металічний шолом, захисні якості якого та технічні характеристики якого відповідають аналогічним параметрам шолома, виготовленого з двохміліметрової сталі марки СТ-3.

Шолом має щільний (набитий (товщина не менше 5 мм у стиснутому вигляді) або стьобаний (товщина не менше 3 мм)) підшоломник, металевий або шкіряний, з підборідним ременем.

Корпус, руки, ноги бійця захищають пластинчатими обладунками. Кольчужне полотно є лише додатковим захистом до пластинчатого, а також сполучним елементом пластинчатих обладунків.

Крім корпусних обладунків, до екіпіровки бійців входить підобладунковий одяг для захисту усього корпусу. Мінімальний рівень захисту – прошиті між собою шари шерстяного сукна та лляної тканини.

Шию та основу черепа захищають сталевим пластинчатим елементом, додатково стьобаним або набивним захистом для амортизації – пелериною підшоломника, спеціальним або підшивним коміром. Допускається використання клепаного кольчужного полотна, під яким також знаходиться пластинчатий захисний елемент й амортизаційний шар.

Хребет та його нижню частину – куприк захищають пластинчатими елементами обладунків з амортизаційним шаром стьобаної (товщина не менше 3 мм) або набивної (товщина не менше 5 мм у стиснутому вигляді) тканини.

Кисті рук бійця захищають рукавицями із сталевих пластин або клепаного кольчужного полотна. Якщо захист кисті виконаний тільки з кольчужного полотна, під ним обов'язково має бути амортизаційний шар товщиною не менше 5 мм у стиснутому вигляді.

Кисті та передпліччя бійця, який використовує щит з ліктьовим захватом, можна захищати сталевими елементами обладунків, щоб при втраті щита боєць міг продовжити бій. Мінімальний захист складається з підобладункового одягу та тканих рукавиць з усіх боків, які можуть опинитись під нападом.

Лікті та коліна бійця захищають пластинчатими елементами обладунків. Якщо пластинчатий елемент обладунків не відповідає комплекту захисного озброєння бійця, його потрібно закрити під аутентичним елементом озброєння. Мінімальний рівень підобладункового захисту – стьобаний або набивний захисний шар товщиною не менше 3 мм для стьобаного та 5 мм для набивного в стиснутому вигляді.

Стегна та гомілки бійця з усіх боків рекомендується захистити сталевими елементами обладунків. Мінімальний необхідний рівень підобладункового захисту – прошиті між собою шари шерстяного сукна та лляної тканини.

Пах бійця захищають елементами обладунків або прихованим захистом (наприклад, спортивним бандажем для контактних видів спорту).

Комплекс захисного спорядження бійця повинен забезпечувати повний та надійний захист голови, шиї, хребта та суглобів бійця при будь-яких положеннях його тіла. Якщо в комплексі захисного спорядження захист деяких з вищевказаних зон історично не обґрунтований, вони все одно мають бути захищені аутентичними елементами обладунків (європейського регіону XIII-XVII століть), які не фіксуються візуально.

Якщо рівень захисту автентичного комплексу озброєння бійця не відповідає вимогам, прописаним в даному нормативному документі, боєць має використовувати додатковий захист з інших матеріалів (одягається тільки під аутентичне обладункове та підобладункове спорядження). Сучасний захист, оснащений власною системою кріплень, може застосовуватись тільки як третій рівень захисту.

Боєць має контролювати якість, надійність та достатність елементів захисного спорядження, перевіряти перед боєм справність усіх захисних елементів.

Боець несе повну відповідальність за використання ним в бою наступального та захисного споряджень, уважно слідкує за автентичністю, естетикою та точною відповідністю свого озброєння вимогам, прописаним в даному нормативному документі. В бою можна використовувати тільки те озброєння, яке отримало допуск до даних змагань по ІСБ Аутентичного комітету заходу.

Словник

Історичний середньовічний бій (ІСБ) – контактний спортивний бій, в якому використовується захисна та наступальна зброя епохи середньовіччя, виготовлена та пристосована для цього виду змагань. ІСБ відбувається на ристалищі стандартизованих розмірів та форми та, в залежності від формату бою, з різними видами аутентичних обладунків. Для кожної з номінацій існує затверджений регламент боїв.

Аутентичний – матеріал або предмет, відповідний конкретному історичному оригіналу, встановленому в ході наукових досліджень. Використання аутентичного оригінального матеріалу та предмету має бути ухвалене співтовариством реконструкторів середньовічної історії.

Стилізація – предмет, який не має конкретного історичного аналога, але створений з дотриманням загальної стилістики, пропорцій, естетичних й експлуатаційних характеристик озброєння.

Науково обґрунтоване першоджерело – текстовий і візуальний матеріал (малюнки, скульптури, а також інші задокументовані археологічні джерела), на основі яких встановлюється належність даного предмету до аутентичних. Науково обґрунтоване першоджерело необхідне в тому випадку, якщо історичний реконструктор має намір ввести в побут співтовариства історичних реконструкторів нові або маловідомі аутентичні предмети. Тільки на основі першоджерела можна встановити, чи є даний предмет аутентичним, прийняти рішення про можливість його використання у середовищі реконструкторів середньовічної історії.

Гуманізація зброї – заокруглення вістря та ударних кутів будь-якої зброї, яке використовується в ІСБ.